

جویبار همیشه جاری

هر اربعین حسینی، قاصد حماسه نامیرا، پیامدار استعلائی ایمان، نشانه‌ای از شکوه عشق، و برگ همیشه سبزی بر درخت همواره سرخ شهادت است. اربعین یک واژه نیست؛ کتابی قطور و پرمجراست. کتابی که گذر زمان و حادثه‌های زمین، هرگز نمی‌تواند نوشته‌های آن را محو کند و البته کهنگی در آن راه ندارد. اربعین، هنرنامه مصوّر آرمان‌گرایی و حق‌یابوری است. اربعین، نشانه‌ای بر اعتلای دین و بالندگی زمزمه‌های دعا و تلاوت قرآن در شب عاشورای حسینی است. اربعین، صدای عدالت و صداقت، و شاخه‌های درخت آزادگی است که از خاک کربلا روییده و تا ژرفای روزها و روزگاران ریشه دوانیده است. اربعین، جویبار همیشه جاری و سرخ تاریخ، و جوشش چشمه‌های خون خداوند از چهار سوی عالم است.

چله عارفانه تشیع

عاشورا، روز شهادت حماسه سازان و اربعین، روز زیارت مرقد عاشورا سازان است. عاشورا، خروش خون حسین و اربعین، پژواک این فریاد ظلم شکن است. عاشورا و اربعین، نقطه ابتدا و انتهای عشق نیست؛ بلکه چله عارفانه تشیع سرخ علوی است. عاشورا تا اربعین، نقطه اوج عشق حسینی است و در این چهل روز، حسین علیه‌السلام تنها سخن محافل است تا در طول عمر انسان، بهانه بیداری و ظلم ستیزی باشد. عاشورا، زمانه خون و ایثار است و اربعین، بهانه تبلیغ و پیمان. در عاشورا، حسین علیه‌السلام با تاریخ سخن گفت و در اربعین، تاریخ پای درس حسین علیه‌السلام نشست. عاشورا روز کشت «خون خدا» در کویر جامعه ظلم‌زده است و اربعین، آغاز برداشت نخستین ثمره آن. آری، اربعین فرصتی برای اعلام همبستگی با عاشوراست.

اهمیت اربعین

گرامی داشت اربعین، تعظیم شعایر دینی و رمز پویایی همیشگی نهضت پر بار حسینی و اعلام پایبندی به مکتب سرخ عاشورا است. اگر پیشوایان معصوم ما به برگزاری مراسم عزاداری، نوحه خوانی و مرثیه سرایی تأکید بسیار داشته اند و اگر برای گریانیدن و گریستن، زیارت کردن و نماز خواندن بر تربت امام حسین 7 ثواب و فضیلت های فراوانی بیان کرده اند، به دلیل همین آثار بالنده معنوی و عاطفی است که در روح مسلمانان آزاده بر جای می گذارد.

سرگذشت جاودانه

در آینه تاریخ، حوادثی دیده می شود که مثل یک حباب در خاطره ها می ترکد و گرد و غبار فراموشی می پذیرد و به کلی از صفحه یادها محو می شود. اما حوادثی نیز هست که همانند موج، دامنه می گیرد، گسترده می شود و کران تا کران را در می نوردد. چنین حادثه هایی، جاوید و بی مرگ است و هیچ سدّ و پرده ای را توان پوشاندن آنها نیست. یکی از این سرگذشت های جاودانه، یاد بزرگ سردار دشت کربلا، حضرت حسین بن علی علیه السلام است که با هر اربعین، حرمتی فزون تر می یابد؛ زیرا گرامی داشت چهلمین روز شهادت آن پرچمدار بزرگ اسلام، زنده نگه داشتن یاد و خاطره او و پاسداری از ارزش های معنوی است. حتی در نخستین اربعین عاشورای حسینی نیز، جابر بن عبدالله انصاری و عطیه عوفی، به زیارت تربت پاک سیدالشهداء رفتند و در سوگ آن عزیز گریستند و به عزاداری پرداختند. از آن پس، در این روز، مراسم با شکوهی در کشورهای مختلف برگزار می شود تا شور و حماسه دیگری در تداوم عاشورا پدید آید.

تأکید بر زیارت امام حسین علیه السلام

از مقدس ترین و با فضیلت ترین عبادت هایی که در فرهنگ روایی اسلام به آن سفارش شده، زیارت اولیای الهی و امامان معصوم علیهم السلام است و در میان آن بزرگواران، زیارت امام حسین علیه السلام اهمیت ویژه ای دارد، به گونه ای که برای زیارت هیچ یک از معصومان، این اندازه سفارش نشده است. امام صادق علیه السلام به ابن بُغیر که از ترس در راه زیارت امام حسین علیه السلام سخن می گفت، فرمود: «آیا دوست نداری که خداوند تو را در

راه ما ترسان ببیند؟» از آن جا که خداوند قلب‌های مردم را در گرو عشق به امام حسین علیه‌السلام نهاد و عشق، عاشق را به سر منزل دوست می‌رساند، عاشقان حسین علیه‌السلام از نخستین اربعین، با وجود حاکمیت بیداد اموی و انواع فشارهای پنهان و آشکار، پای در راه زیارت حضرت ابی‌عبدالله نهادند و تا به امروز، زیارت امام حسین علیه‌السلام به عنوان یک آرزوی همیشگی برای هر مرد و زن مسلمان بوده است.

زائر امام حسین علیه‌السلام در فراز عرش، هم سخن آفریدگارش می‌شود آثار و برکات زیارت امام حسین علیه‌السلام در روایات اسلامی، برای زیارت قبر سیدالشهداء، آثار و برکات زیادی نقل شده است؛ زیارتی که در آن شناخت و تقرب وجود داشته باشد. از جمله علامه مجلسی رحمه‌الله در بحارالانوار، چنین آورده است:

1. خداوند خطاب به فرشتگان مقرب نموده و می‌فرماید: «آیا زائران حسین را نمی‌بینید که چگونه با شور و شوق به زیارت او می‌شتابند؟»
2. «زائر امام حسین علیه‌السلام در فراز عرش، هم سخن آفریدگارش می‌شود».
3. «زائر امام حسین علیه‌السلام در بهشت به همسایگی پیامبر و خاندانش مفتخر و مهمان آنان می‌گردد».
4. «زائر امام حسین علیه‌السلام به مقام فرشتگان گرامی خدا ارتقاء می‌یابد».

زیارت اربعین

از زیارت‌هایی که در روایات اسلامی به عنوان علامت ایمان شمرده شده، زیارت اربعین امام حسین علیه‌السلام است. امام حسن عسکری علیه‌السلام در این زمینه فرموده است: «پنج چیز علامت مؤمن است: 51 رکعت نماز در شبانه روز، زیارت اربعین، انگشتر در دست راست، بر خاک گذاشتن پیشانی و بلند گفتن بسم الله الرحمن الرحیم در نماز». زیارت نامه امام حسین علیه‌السلام در روز اربعین، از امام صادق علیه‌السلام و به وسیله صفوان جمال نقل شده است. صفوان، ساکن کوفه و از راویان مورد اعتماد به شمار می‌رود. او فردی پرهیزکار بود که افتخار شاگردی امام کاظم علیه‌السلام را هم داشته است.

عطیه و زیارت مرقد امام حسین علیه‌السلام در اربعین

اربعین و زیارت امام حسین علیه‌السلام با نام دو تن عجین است. یکی از این دو تن «عطیه بن عوف کوفی» است که در نخستین اربعین سیدالشهداء، به کربلا رفت و مرقد پاک آن حضرت را زیارت نمود. عطیه، اهل کوفه بود و در زمان خلافت امیرمؤمنان علی علیه‌السلام دیده به جهان گشود. از او نقل شده است: وقتی از مادر متولد

شدم، پدرم مرا به کوفه نزد علی علیه السلام برد و عرض کرد: این پسر به تازگی از مادر متولد شده، او را چه بنامم؟ امام فرموده بود: «هَذَا عَطِيَّةُ اللَّهِ؛ این هدیه‌ای الهی است.» به همین مناسبت، مرا عطیه نامیدند. عطیه با «محمد بن اشعث» بر ضد «حجاج بن یوسف ثقفی» حاکم ظالم مدینه قیام کرد، ولی پس از شکست محمد بن اشعث، راهی فارس شد. وی از مردان مورد اعتماد است که شیعه و سنی از او روایت نقل کرده‌اند. عطیه هم‌چنین خطبه حضرت زهرا علیها السلام را در مورد غصب فدک از عبدالله بن حسن شنیده و آن را نقل کرده است.

جابر بن عبدالله انصاری و زیارت اربعین

آن زمان که سر پاک امام حسین علیه السلام بر نیزه رفت و اهل بیت او به اسارت برده شدند، عشق حضور در کربلا و زیارت مرقد مطهر امام حسین علیه السلام برای عاشقانش، آرزویی دست نیافتنی به نظر می‌رسید؛ زیرا دستگاه ستم اموی، چنان پرده سیاه خود را بر جهان اسلام گسترده بود که کسی باور نمی‌کرد بتوان این پرده نفاق را درید و خود را به زیارت سرور شهیدان عالم رساند. اما آتش محبت حسین علیه السلام چنان در قلب‌های مؤمنان فروزان بود که هیچ گاه نتوانستند آن را خاموش کنند. آری، همین محبت بود که انسان‌های دلباخته را به سوی کربلا کشاند و هنوز یک اربعین بیشتر از شهادت او نگذشته بود که عشق حسینی، پای جابر بن عبدالله انصاری را برای رفتن استوار ساخته، شوق دیدار و زیارت امام حسین علیه السلام او را حرکت داد. جابر وقتی خود را به کنار فرات رسانید، در آن غسل کرد تا پاک و مطهر شود، آن گاه به سوی قبر مطهر اباعبدالله الحسین علیه السلام حرکت کرد. او وقتی دست خود را روی قبر شریف حضرت نهاد، فریادی زد و از هوش رفت. بعد از آن که به هوش آمد، سه بار گفت: یا حسین! و سپس شروع به خواندن زیارت کرد. زائر امام حسین علیه السلام به مقام فرشتگان گرامی خدا ارتقاء می‌یابد.

ورود اهل بیت در اربعین اول

بدون تردیدی اهل بیت بعد از واقعه عاشورا، به زیارت اباعبدالله علیه السلام مشرف شدند. اما بین تاریخ‌نگاران درباره تاریخ این جریان، اختلاف نظر وجود دارد. گروهی از آن‌ها، اربعین اول و برخی نیز اربعین سال بعد، را زمان ورود اهل بیت به کربلا می‌دانند. از جمله افرادی که ورود اهل بیت را در اربعین اول تأیید می‌کند، سید بن طاووس است. وی در کتاب اللهوف می‌نویسد: وقتی زنان و فرزندان حسین علیه السلام از شام برگشته و به سرزمین عراق رسیدند، به راهنمای قافله گفتند: «ما را از کربلا ببر». وقتی به کربلا رسیدند، جابر بن عبدالله انصاری و جمعی از بنی هاشم و مردانی از اولاد پیغمبر صلی الله علیه و آله را دیدند که برای زیارت مرقد مطهر حسین علیه السلام آمده‌اند. پس همگی در یک زمان در آن سرزمین گرد آمدند.

مبارزه حضرت زینب علیهاالسلام و امام سجاد علیهالسلام

وقتی خبر شهادت امام حسین علیهالسلام و اسارت اهل بیت آن حضرت به گوش یزید می‌رسد، لبخند پیروزی بر لبانش می‌نشیند و گمان می‌کند که با شهادت فرزند پیامبر گرامی اسلام و اسارت خاندانش، شکوه و اقتدار او افزون‌تر می‌شود و دشمنان حکومتش بیش از پیش بیمناک می‌گردند. از این رو، هنگام ورود کاروان اسرا به شام، جشن با شکوهی به شکرانه بزرگ‌ترین پیروزی نظامی - سیاسی‌اش، برگزار می‌کند. اما برخلاف تصور او، اسیران کربلا و به ویژه حضرت زینب علیهاالسلام و امام سجاد علیهالسلام گاه با سوگواری، زمانی با تبلیغ، گاهی با افشاگری و گاه با منطق و استدلال و سخنان حکمت‌آمیز، چنان هیبت او را شکستند که طولی نکشید یزید به درماندگی و ناتوانی خود اعتراف کرد.

شکوه کاروان کوچک

اگر شکوه کاروان کوچک اسرا در برابر نگاه‌ها، تحقیرها و شماتت‌های انبوه دشمن بشکند، دور از انتظار نخواهد بود و اگر زنان و کودکان از ترس قساوت و بی‌رحمی دژخیمان به زاری و التماس بیفتند، جای شگفتی نیست. اما اسیران کربلا، عزت و آزادگی را در مکتب علی و حسین علیهماالسلام آموخته بودند و نه تنها تحقیرها، توهین‌ها، تهدیدها و سختی‌ها اندکی از صلابت و شکوه آنان نکاست، که با اقتدار تمام در برابر یزید و ابن زیاد ایستادند و غرور آنان را با منطق و استدلال در هم شکستند و مهر ننگ و نفرین ابدی را بر پیشانی شان کوبیدند.

عبداللطیف نظری

منبع: نشریه گلبرگ، شماره 61